

לבריאות והצלחת
 שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא
 וצאצאיהם
 חגית בת מרים ושמואל. פתחיה בן חנה ויאיר
 וילדיהם: דרוור, הלל, אשר, ישי, רות.
 עודד בן מרים ושמואל. מעין רבקה בת אורלי ואפרים
 וילדיהם: ידידיה, רננה, שירה, אמונה, צורי.
 תמר בת מרים ושמואל. רועי בן שרה ומשה.
 ובתם: אמונה מרתה
 לרפואת חיים שמואל בן סימה
 לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת
 אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת
 הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

המדלה עשרה דליים ונמצא שרץ באחד מהם

שאב מים בדלי, ועירה לכלי גדול, וחזר על הדבר כמה פעמים, ובאחת הפעמים נמצא בדלי שרץ מת, אין לחוש שהיה השרץ בדלי קודם לכן, והמים שבכלי הגדול טמאים, אלא רק עתה נכנס השרץ לדלי, ורק המים שבדלי עכשיו טמאים, אבל המים שבכלי הגדול טהורים.

דין זה מבואר בברייתא, ואמר ריש לקיש משמו של רבי ינאי, שדין זה אמור בדלי שאין לו אוגנין, שלכן אם היה שרץ בדלי קודם לכן, היה יוצא ממנו קודם בפעם הקודמת ששפך ממנו את המים. אבל כשיש לדלי אוגנין, יתכן שהשרץ היה בדלי קודם לכן, וכששפך ממנו את המים, נעצר השרץ באוגן, ולכן מספק יש לטמא את כל המים שבכלי הגדול.

ודברי רבי ינאי אלו לכאורה סותרים את דברי חזקיה [בתירוץ הראשון לעיל], שחבית שיש לה אוגנין ולא שוליים, כשמרוקנין אותה מתחתיה הפתוח, אין לחוש שנשאר שרץ על האוגן, ואם נמצא בה שרץ בוודאי לא היה בה קודם. ויישבו סתירה זאת בשני אופנים.

א. המים נוזלים הם, ויוצאים בנקל, ואין צריך להפוך את הדלי היטב כדי שיצאו, ולכן יתכן שנשאר השרץ באוגן הדלי. אבל להוציא את הפירות מהחבית, יש לנער אותה היטב, ובניעור זה יוצא גם השרץ, ואינו נשאר באוגן.

ב. המערה מים לכלי על ידי דלי, אינו מקפיד לרוקן בכל פעם את הדלי לגמרי אלא מערה כפי מה שיוצא לו בנקל וחוזר וממלה וחוזר חלילה, ולכן יתכן שנשאר השרץ באוגן הדלי. אבל המרוקן את החבית מהפירות מקפיד הוא לרוקן את כולם, ובכך יוצא גם השרץ, ואינו נשאר באוגן.

להחזיק טומאה ממקום למקום

לפי התירוץ הרביעי לעיל, נחלקו חזקיה ורבי יוחנן בקופה שנמצא בה שרץ, אחרי שהעבירו אותה מפינה לפינה בתוך הבית. לדעת חזקיה אין לומר שהיה בה שרץ כבר במקומה הראשון, כי לא מחזיקין טומאה ממקום למקום, ולכן טהרות שהיו בה רק במקום הראשון, טהורות. ולדעת רבי יוחנן יש לחוש שכבר במקומה הראשון היה בה השרץ, כי מחזיקין טומאה

ממקום למקום, ולכן גם טהרות שהיו בה רק במקומה הראשון טמאות.

והביאו משניות וברייתות, שמוכח מהן לכאורה, שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום, שלא כדברי רבי יוחנן.

א. שנינו במסכת טהרות, שאדם שנגע בלילה באדם אחר, ואינו יודע אם אותו אדם הוא חי או מת, ולמחרת השכים, וראה שהוא מת. רבי מאיר מטהר את הנוגע, כי אומר, בשעה שנגע בו, עוד היה חי. וחכמים מטמאים, שכל הטומאות כשעת מציאתן, כלומר כל שיש לנו ספק מה היה מצבן בשעת הנגיעה, אנו דנים אותן כשעת הביורור, ומאחר שבבקר נמצא אותו אדם מת, אנו תולים שגם בלילה כשזה נגע בו, היה מת, וזה שנגע בו נטמא. ושנינו בברייתא, שדין זה אמור דווקא כשנמצא המת באותו מקום שהיה בו בלילה [=כל הטומאות כשעת מציאתן ובמקום מציאתן], אבל אם נמצא המת בבקר במקום אחר, אין לומר שגם במקומו הראשון שהיה בו בלילה, כבר היה מת, הרי שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום. [שלא כדברי רבי יוחנן].

ורצו לדחות זאת, שמה שאמרו, אין מחזיקין טומאה ממקום למקום, היינו לעניין דין וודאי, שמאחר שלא נמצא במקומו הראשון, אין לומר בוודאות, שאם נמצא כאן מת, גם במקומו הראשון היה מת, [ולכן אין לשרוף תרומה שנגעה בו במקומו הראשון, שאינה טמאה בוודאי], אבל לעניין ספק, יש לחוש שמא כבר במקומו הראשון היה מת, [ולכן יש לתלות תרומה שנגעה בו במקומו הראשון, שלא להחשיבה כטהורה], ורבי יוחנן שאמר מחזיקין טומאה ממקום למקום לעניין ספק אמר שיש לחוש שמא הדבר טמא.

אך אין לומר כן, כפי שמוכח מהמשניות הבאות, שכשהעמידו על חזקת מציאתן, באופן ודאי העימדו כן ולא בספק.

ב-ג-ד. שכן שנינו במסכת טהרות, מחט שנטמאה, ונמצאת לאחר זמן על גבי טהרות, כשהיא מלאה חלודה או שבורה, שבכך היא עולה מטומאתה, כדין כלי שבור, טהרות שהיא עליהן, טהורות הן, ואין לחוש שכבר היתה שם המחט קודם שנטהרה, וכבר טימאה את הטהרות הללו, שכל הטהרות כשעת מציאתן. וכן הדין אם נמצא שרץ שרוף על גבי טהרות, שמשעה שנשרף בטלה ממנו טומאתו, והרי הוא כמחט חלודה. וכן הדין אם נמצאת טלית של זב בלוייה על גבי טהרות, שמשעה שבלתה היא טהורה, בכל אלו

טמאה למפרע מעת לעת [=עשרים וארבע שעות], ואם בדקה בתוך המעת לעת, טמאה רק משעת הבדיקה האחרונה [=מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על ידי מעת לעת].

ודין זה, שאינה טמאה למפרע יותר מבדיקה קודמת, פשוט הוא, אלא מאחר שאמרו שכשבדיקה קודמת היתה לפני כמה ימים, "מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה", וטמאה למפרע רק מעת לעת, אמרו גם את הדין הפשוט, שאם הבדיקה האחרונה היתה בתוך המעת לעת, "פקידה זו ממעטת על יד מעת לעת", וטמאה למפרע רק משעת פקידה אחרונה.

ונאמרו כמה טעמים לבאר דעת חכמים למה טמאה למפרע מעת לעת:

א. רבה אמר, שטעמים של חכמים הוא, כי האשה מרגשת בשעת יציאת הדם.

ובזה מבואר, למה אינה טמאה למפרע ימים רבים כדעת הלל, שאם יצא הדם לפני ימים רבים, היתה מרגישה בשעת היציאה, ומתוך שלא הרגישה, וודאי לא נטמאת מיד אחר הבדיקה הקודמת.

אך הקשה אביי, אם זה הטעם, אין לטמא אותה למפרע כלל, ואפילו לא מעת לעת, שהרי אם יצא הדם בתוך המעת לעת האחרון, היתה מרגישה.

ואמרו שבאמת אין זה טעמים של חכמים, ורבה לא אמר זאת אלא כדי לחדד את אביי, לראות אם ידע להקשות עליו.

ב. ומסקנת הגמרא, שהסיבה לכך שלדעת חכמים האשה טמאה למפרע מעת לעת, משום קנס שהטילו עליה, על שביטלה תקנת חכמים.

שכך אמר רב יהודה אמר שמואל, חכמים תיקנו להם לבנות ישראל שיהיו בודקות עצמן פעמיים ביממה, אחת שחרית ואחת ערבית, בדיקת שחרית להכשיר טהרות של לילה, שאם תראה במשך היום או בערב, טהרות של ליל אתמול לא יהיו בכלל ספק טומאה, ובדיקת ערבית להכשיר טהרות של יום, שאם תראה במשך הלילה או בבקר, טהרות של יום אתמול לא יהיו בכלל ספק טומאה.

וזו שביטלה תקנת חכמים, ולא בדקה ימים רבים, קנסו אותה שתהא טמאה למפרע מעת לעת, ובלא הקנס, היה ראוי שתהא טמאה למפרע עונה אחת [יום או לילה], שכן גם אם היתה בודקת שחרית וערבית כפי התקנה, כשתראה דם היא טמאה למפרע באותה עונה שאחר הבדיקה האחרונה, ומחמת הקנס, היא טמאה למפרע שתי עונות, כלומר מעת לעת.

ואף שעיקר הקנס היה לטמא אותה עונה נוספת על העונה שהיא עומדת בה, לא קבעו את הקנס כן, שתטמא עונה שהיא בה ועונה קודמת, כי אז אין הקנס שווה לכל הנשים, אם היא בתחילת העונה, לא תהא טמאה אלא עונה [קודמת] ומעט [מעונה זו], ואם היא בסוף העונה, תהא טמאה קרוב לשתי עונות, ולכן קבעו קצבה שווה לכל הנשים, שיהיו טמאות מעת לעת, שזה שיעור שתי עונות שלימות.

ועוד טעם אמרו, למה היה הקנס זמן קבוע של מעת לעת, ולא עונה נוספת על זו שהיא בה, כי אם היה הקנס כך, היה חוטא נשכר, שכן זו שהיתה בודקת עצמה סמוך לשחרית, ומוצאת עצמה טמאה, היתה טמאה למפרע שתי עונות שלימות [יום ולילה], ואם פשעה, ואיחרה את הבדיקה לצהרים, תהא טמאה למפרע רק עונה ומחצה [לילה וחצי יום].

והטעם האחרון שייך רק כשאיחרה את הבדיקה מחמת פשיעה, אבל אם מחמת אונס היה הדבר, אין היא חוטאת, ולא היה מקום להחמיר עליה. ומכל מקום מחמת הטעם הראשון, נכון לקבוע קצבה שווה לכל הנשים

הטהרות טהורות, ואין לחוש שהיה עליהן הדבר בעוד שהיה טמא. וכשם שלעניין חזקת מציאתן זו, אנו דנים הדבר בוודאי, שהרי מטהרים את הטהרות, כך לעניין מקום מציאתן, אנו דנים הדבר בוודאי, וכשזה טהור, זה טהור בוודאי. ואם כן, אין ליישב המשנה לעיל כרבי יוחנן, שאם נמצא במקום אחר, הוא טמא מספק.

ורצו לדחות זאת, ולומר, שמה שאמרו שהולכים אחר חזקת שעת מציאה לגמרי, בין לטהר ובין לטמא, אין זה אלא כשנמצא במקומו הראשון, שאז ראוי ללכת אחר חזקת שעת מציאה לגמרי, אבל כשנמצא במקום אחר, אפשר שאין ללכת לגמרי אחר שעת המציאה, לומר אם נמצא מת כאן בוודאי מת קודם לכן במקום הראשון, אלא כיון שנמצא במקום אחר, ספק הוא אם כבר מת במקום הראשון.

אך הקשו מברייתא אחרת, בה מבואר בפירוש, שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום ואף לא מספק.

ה. שכך שנינו בתוספתא של טהרות, היה ככר מונח על גבי מדף שבקיר, ותחתיו על הארץ בגד טמא, ובא ומצא את הככר על הארץ לפני הבגד הטמא, אף על פי שאם נפל הככר מהמדף, בוודאי נגע בבגד, וראוי הוא להתגלגל לפני הבגד ולא להישאר עליו, כי מדובר במקום מדרון, מכל מקום, כיון שלא נמצא הככר על הבגד, אין חוששים לכך שנפל, אלא תולים שאדם טהור נטל את הככר מהמדף, והניחו שם לפני הבגד. מבואר שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום, לומר שמה נטמא הככר בבגד הטמא, אלא הוא בטהרתו בוודאי.

ודחו זאת ואמרו, שאפשר בשאר ספיקות מטמאים מספק גם ממקום למקום, ורק בככר זו הקלו מהטעם האמור בה, שמסתבר יותר שאדם טהור נטל הככר מהמדף שלא תיפול על הבגד הטמא, ולכן אין לטמא את הככר.

ספק טומאה בדבר שאין בו דעת להישאל

נתבאר, שככר שהיה על מדף, ולפניו בגד טמא, ונמצא הככר לפני הבגד, הרי זה טהור, כי מסתבר שאדם טהור נטלו והניחו שם, ולא נפל ונטמא מהבגד.

ואף שכלל בדינו, ספק טומאה ברשות היחיד טמא, אין הכלל הזה אמור אלא במי שיש בו דעת להישאל אם נטמא או לא, [כסוטה, שממנה הדין הזה למד, והיא יש בה דעת להישאל, אם נטמא או לא], אבל דברים שאין בהם דעת להישאל, דינם שווה ברשות היחיד וברשות הרבים שספקם טהור.

ולפי התירוץ השני, הסיבה לכך שככר זו טהורה, משום שספק טומאתה הוא שמה נטמאה בבגד של זב, שטומאתו מדרבנן, ובטומאה דרבנן הקלו, לטהר גם ברשות היחיד.

דעת חכמים בטומאה למפרע

כבר נתבאר בדף ב', שלדעת שמאי, אשה שראתה דם, זיה שעתה, כלומר אינה טמאה למפרע, אלא רק משעת הראיה. ולדעת הלל, מפקידה לפקידה, כלומר היא טמאה למפרע משעת הבדיקה הקודמת ואפילו היתה לפני ימים רבים. וחכמים אומרים, לא כדברי שמאי שהקל מאד, ולא עשה סייג כלל, ולא כדברי הלל שהחמיר הרבה, והפריז על מידותיו, אלא לכל היותר

טמא למפרע משעת הכיבוס האחרון של הבגד, היא **כדעת חכמים**, כי מבואר בה, שהטעם לכך שהבגד טמא למפרע, משום שמצינו בה טומאה נוספת למפרע, כשראתה דם שלא בשעת ווסתה, וזה כדברי חכמים. אבל לדעת רבי דוסא, אין בה שום טומאה למפרע, לא בראיית הדם, ולא בכתם הנמצא בבגדה.

ארבע נשים דיין שעתן

לדעת רבי אליעזר, ארבע נשים, כשהן רואות דם, דיין שעתן, כלומר טמאות משעת הראיה בלבד, ולא למפרע. והן **בתולת דמים** שלא ראתה דם עד היום. **ומעוברת**. **ומניקה**. **וזקנה**. שכל אלו בחזקת שהן מסולקות דמים, שאין הדם מצוי הן, ואם ראתה עכשיו, עד עתה היא בחזקת טהרה, ואין לחוש שכבר נטמאת קודם לכן.

רבי דוסא	דיה שעתה	ראתה בשעת הווסת	ראתה שלא בשעת הווסת	כתם בבגדה
חכמים	דיה שעתה	דיה שעתה	דיה שעתה	דיה שעתה
		טמאה למפרע	טמאה למפרע	טמאה למפרע

ב. לשון שני בגמרא.

אשה שיש לה ווסת, וראתה דם בשעת הווסת, כלומר בזמן שבו קבעה לראות. **לדעת רבי דוסא**, כיון שמוחזקת לראות דם בזמנים קבועים, וראתה בזמן זה, אין לחוש שכבר יצא הדם קודם לכן, ולכן **דיה שעתה**, כלומר טמאה רק משעת הראיה, ואינה טמאה למפרע. [וזהו דין משנתנו, והוא כדעת רבי דוסא בלבד]. **ולדעת חכמים**, אף על פי שיש לה ווסת כיון שלא בדקה עצמה קודם לכן יש לחוש שכבר יצא הדם קודם והיא **טמאה למפרע**.

טומאה למפרע באשה שיש לה ווסת

נתבאר, שאשה שראתה דם, טמאה למפרע מעת לעת, או מפקידה קודמת. וכבר נתבאר בדף ב', שכן הדין ברוב נשים, שאין להן ווסת, כלומר אין להן זמן קבוע שבו הן רואות. ולהלן יתבאר בעזה"י דין נשים שיש להן ווסת, [שראו שלוש ראיות באופן שווה, שבכך נחשב הדבר שהן רואות בזמנים קבועים].

א. לשון ראשון בגמרא.

ואם ראתה דם שלא בשעת הווסת, בזה הכל מודים, כיון שגם עכשיו כשראתה אין זו שעת ווסתה, אם כן יצא הדם שלא בשעה שקבעה לראות, ולפיכך כשם שיצא עכשיו, אפשר שיצא קודם לכן, כשאר נשים שאין להם ווסת, ולכן היא **טמאה למפרע**. [והברייתא בה מבואר כן היא כדברי הכל].

אשה שיש לה ווסת, וראתה דם בשעת הווסת, כלומר בזמן שבו קבעה לראות, **לדברי הכל** אין לחוש שכבר יצא הדם קודם לכן, ולכן **דיה שעתה**, כלומר טמאה רק משעת הראיה, ואינה טמאה למפרע. [וזהו דין משנתנו].

ולפי זה, הברייתא בה מבואר שאשה שיש לה ווסת, כתם הנמצא בבגדה טמא למפרע משעת הכיבוס האחרון של הבגד, היא כדברי הכל, כי מבואר בה, שהטעם לכך שהבגד טמא למפרע, משום שמצינו בה טומאה נוספת למפרע, כשראתה דם שלא בשעת ווסתה, וזה כדברי הכל.

ואם ראתה דם שלא בשעת הווסת, בזה נחלקו. **לדעת רבי דוסא**, גם זו, כיון שמוחזקת לראות דם בזמנים קבועים, כל שלא הגיעו אותם זמנים, הרי זו בחזקת שלא ראתה דם, ואם כן, כשראתה דם בזמן שאינו שעת ווסתה, אין לומר כבר קודם לכן יצא, אלא עכשיו, ו**טמאה רק משעת הראיה**. **ולדעת חכמים**, כיון שגם עכשיו אין זו שעת ווסתה, אם כן יצא הדם שלא בשעה שקבעה לראות, ולפיכך כשם שיצא עכשיו, אפשר שיצא קודם לכן, כשאר נשים שאין להם ווסת, ולכן היא **טמאה למפרע**. [והברייתא בה מבואר כן היא כדעת חכמים].

ומסקנת הגמרא כלשון שני, כיון שהוא מחמיר יותר [=כיון דאיכא לאוקמי לקולא ולחומרא, לחומרא מוקמינן].

ולפי זה, הברייתא בה מבואר שאשה שיש לה ווסת, כתם הנמצא בבגדה